

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

NÁLEZ

Ústavného súdu Slovenskej republiky

V mene Slovenskej republiky

III. ÚS 577/2015-30

Ústavný súd Slovenskej republiky v senáte zloženom z predsedníčky Jany Baricovej a zo sudcov Sergeja Kohuta a Rudolfa Tkáčika na neverejnom zasadnutí 13. septembra 2016 o sťažnosti [REDACTED], [REDACTED], [REDACTED], zastúpenej JUDr. Máriou Badovou, advokátska kancelária, Vajanského 1/2765, Žilina, vo veci namietaného porušenia jej základných práv na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 a na prerokovanie veci bez zbytočných priet'ahov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky a práva na prejednanie jej záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd postupom Okresného súdu Žilina v konaní vedenom pod sp. zn. 2 C 43/2008 takto

r o z h o d o l :

1. Základné právo [REDACTED] na prerokovanie veci bez zbytočných priet'ahov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky a právo na prejednanie jej záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd postupom Okresného súdu Žilina v konaní vedenom pod sp. zn. 2 C 43/2008 p o r u š e n é b o l i .
2. Okresnému súdu Žilina p r i k a z u j e v konaní vedenom pod sp. zn. 2 C 43/2008 konať bez zbytočných priet'ahov.

3. Márii Drahnovej priznáva primerané finančné zadost'učinenie v sume 3 000 € (slovom tritisíc eur), ktoré je Okresný súd Žilina povinný jej uhradiť do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto rozhodnutia.

4. Okresný súd Žilina je povinný uhradiť [REDAKOVANÉ] trovy konania v sume 355,73 € (slovom tristopäťdesiatpäť eur a sedemdesiattri centov) na účet jej právneho zástupcu JUDr. Márie Badovej, advokátska kancelária, Vajanského 1/2765, Žilina, do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto rozhodnutia.

5. Vo zvyšnej časti s'ťažnosti [REDAKOVANÉ] nevyhovuje.

O d ô v o d n e n i e :

I.

Ústavný súd Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) uznesením č. k. III. ÚS 577/2015-17 z 18. novembra 2015 prijal na ďalšie konanie s'ťažnosť [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ] (ďalej len „s'ťažovateľka“), vo veci namietaného porušenia jej základných práv na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) a na prerokovanie veci bez zbytočných priet'ahov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy a práva na prejednanie jej záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“) postupom Okresného súdu Žilina (ďalej len „okresný súd“) v konaní vedenom pod sp. zn. 2 C 43/2008.

Z obsahu s'ťažnosti a jej príloh vyplýva, že s'ťažovateľka je účastníčkou konania vo veci návrhu na vydanie bezdôvodného obohatenia, kde s'ťažovateľka spolu s ostatnými navrhovateľmi podala okresnému súdu návrh 20. februára 2008.

Uvádžajúc chronologický prehľad úkonov predmetného konania s'ťažovateľka dôvodí, že postupom okresného súdu dochádza k zbytočným priet'ahom v konaní, v čom vidí s'ťažovateľka porušenie svojich základných práv podľa čl. 46 ods. 1 a čl. 48 ods. 2 ústavy a práva podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru.

Sťažovateľka v rámci svojej argumentácie špecificky poukazuje na skutočnosť, že od podania návrhu okresnému súdu do dňa uplatnenia sťažnosti adresovanej ústavnému súdu uplynulo takmer sedem rokov a šesť mesiacov bez právoplatného ukončenia jej veci.

Sťažovateľka na základe uvedenej argumentácie navrhuje, aby ústavný súd nálezom vyslovil porušenie jej základných práv na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 a na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy a práva na prejednanie jej záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru postupom okresného súdu v konaní vedenom pod sp. zn. 2 C 43/2008, priznal jej náhradu trov právneho zastúpenia a tiež primerané finančné zadosťučinenie v sume 10 000 €.

Na základe výzvy ústavného súdu sa k sťažnosti 18. januára 2016 vyjadril okresný súd prostredníctvom svojej podpredsedníčky. K vyjadreniu bol pripojený podrobný chronologický prehľad procesných úkonov konania a tiež súhlas s upustením od ústneho pojednávania vo veci sťažnosti sťažovateľky. Podpredsedníčka okresného súdu argumentovala, že okresný súd vo veci priebežne konal, no napriek tomu sa mu nepodarilo zabrániť prietahom v konaní, ktoré podľa jej vyjadrenia zapríčinilo neprimerané zaťaženie okresného súdu nadmernou agendou prevyšujúcou personálne kapacity okresného súdu, čo podpredsedníčka okresného súdu pri posúdení výšky primeraného finančného zadosťučinenia pre sťažovateľku žiadala zohľadniť.

Možnosť reagovať na stanovisko okresného súdu právna zástupkyňa sťažovateľky nevyužila, pričom už v samotnej sťažnosti doručenej ústavnému súdu prezentovala súhlas sťažovateľky s upustením od ústneho pojednávania v jej veci.

Ústavný súd so súhlasom účastníkov konania podľa § 30 ods. 2 zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 38/1993 Z. z. o organizácii Ústavného súdu Slovenskej republiky, o konaní pred ním a o postavení jeho sudcov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) upustil v danej veci od ústneho pojednávania, pretože po oboznámení sa s ich stanoviskami, ako aj s obsahom súvisiaceho spisu dospel k názoru, že od tohto pojednávania nemožno očakávať ďalšie objasnenie veci.

Ústavný súd preskúmal na vec sa vzťahujúci súdny spis okresného súdu, ako aj vyjadrenia účastníkov konania a dospel k týmto pre posúdenie sťažnosti relevantným zisteniam:

Sťažovateľka a navrhovatelia v prvom, druhom a štvrtom rade podali okresnému súdu 20. februára 2008 návrh na vydanie bezdôvodného obohatenia.

Uznesením z 5. marca 2008 vyzval okresný súd odporcu na predloženie vyjadrenia k podanému návrhu. Odporca žiadal 28. augusta 2008 okresný súd o zaslanie príloh návrhu. Následne 23. marca 2009 uskutočnil okresný súd vo veci pojednávanie.

Nadriadený súd na základe opravného prostriedku navrhovateľov zrušil uznesenie okresného súdu z 18. januára 2011 o priznaní čiastočného oslobodenia navrhovateľov od súdnych poplatkov a vrátil vec okresnému súdu na nové konanie a rozhodnutie.

Na základe výzvy okresného súdu z 22. februára 2012 navrhovatelia predložili 12. marca 2012 okresnému súdu relevantné podklady. Okresný súd reagoval až 18. decembra 2014, keď adresoval výzvu právneho nástupcu nebohého navrhovateľa v druhom rade (či vstupuje ako dedič do konania). Tento reagoval na výzvu okresného súdu 29. decembra 2014 (osvedčenie o dedičstve nadobudlo právoplatnosť a vykonateľnosť 27. mája 2012). Okresný súd následne uznesením z 27. mája 2015 rozhodol o poplatkovej povinnosti navrhovateľov.

Okresnému súdu bol 10. februára 2016 nadriadeným súdom vrátený spisový materiál, pričom vo februári 2016 doručoval okresný súd účastníkom konania rozhodnutie nadriadeného súdu. Následne okresný súd 7. júla 2016 vyzval navrhovateľa v druhom rade na vyjadrenie, či sa stotožňuje s návrhom na zmenu pôvodného návrhu.

V čase rozhodovania ústavného súdu o sťažnosti sťažovateľky konanie ukončené nebolo.

II.

Ústavný súd podľa čl. 127 ods. 1 ústavy rozhoduje o sťažnostiach fyzických osôb alebo právnických osôb, ak namietajú porušenie svojich základných práv alebo slobôd, alebo ľudských práv a základných slobôd vyplývajúcich z medzinárodnej zmluvy, ktorú Slovenská republika ratifikovala a bola vyhlásená spôsobom ustanoveným zákonom, ak o ochrane týchto práv a slobôd nerozhoduje iný súd.

Podľa čl. 46 ods. 1 ústavy každý sa môže domáhať zákonom ustanoveným postupom svojho práva na nezávislom a nestrannom súde a v prípadoch ustanovených zákonom na inom orgáne Slovenskej republiky.

Podľa ustanovenia čl. 48 ods. 2 prvej vety ústavy každý má právo, aby sa jeho vec verejne prerokovala bez zbytočných prietáhov.

Podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru každý má právo na to, aby jeho záležitosť bola spravodlivo, verejne a v primeranej lehote prejednaná nezávislým a nestranným súdom.

Otázku existencie zbytočných prietáhov v konaní a porušenia základného práva podľa čl. 48 ods. 2 ústavy (ako aj práva podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru) ústavný súd skúma vzhľadom na konkrétne okolnosti prípadu, a preto aj v prípade sťažovateľky preskúmal z hľadiska charakteru prejednávanej veci jej skutkovú a právnu zložitosť (1), ďalej správanie sťažovateľky v priebehu konania (2) a napokon aj postup konajúceho súdu (3).

1. Predmetom konania v posudzovanej veci je rozhodovanie o uplatnenom nároku na vydanie bezdôvodného obohatenia z titulu podielového spoluvlastníctva nehnuteľnosti vo vlastníctve sťažovateľky, ostatných navrhovateľov a tiež odporcu, ktorý využíva pre svoje podnikateľské účely aj podiely navrhovateľov. Ústavný súd je toho názoru, že sa predmetné konanie síce vyznačuje určitým stupňom skutkovej zložitosti veci, ktorá je daná predovšetkým potrebou vykonania znaleckého dokazovania, avšak táto okolnosť nijako neznižuje zodpovednosť konajúceho súdu za zistené nedostatky v postupe konania (pozri bod 3) pričítateľné výlučne na vrub okresnému súdu.

2. V rámci posúdenia druhého kritéria používaného pre hodnotenie prípadných zbytočných prietáhov v súdnom konaní ústavný súd nezistil žiadne okolnosti, ktoré by signalizujúce nedostatočnú aktivitu zo strany sťažovateľky ako účastníčky konania.

3. Tretím hodnotiacim kritériom, podľa ktorého ústavný súd zisťoval, či došlo k porušeniu základného práva sťažovateľky zaručeného čl. 48 ods. 2 ústavy a jej práva zaručeného čl. 6 ods. 1 dohovoru, bol postup konajúceho súdu.

Ústavný súd po preskúmaní postupu konajúceho súdu v posudzovanom konaní dospel k záveru, že závažnými nedostatkami, ktoré narušili plynulosť konania, boli obdobia nečinnosti (v celkovom rozsahu štyroch rokov a dvoch mesiacov), v ktorých okresný nekonal bez toho, aby mu v tom bránila zákonná prekážka, a tiež neefektívny postup okresného súdu, ktorý zbytočne narušil sústredený priebeh konania smerom k odstráneniu právnej neistoty.

Už v prvotnej fáze konania ústavný súd zaznamenal obdobie nečinnosti okresného súdu kvantifikovateľné dobou necelého roka, keď súd nekonal bez toho, aby bolo možné ospravedlniť jeho pasivitu objektívnymi dôvodmi. Ide o obdobie od 5. marca 2008, keď súd odporcu vyzval vyjadriť sa k podanému návrhu, do 23. marca 2009, keď bolo vo veci vykonané hlavné pojednávanie.

Obdobie ničím neospravedlnenej extrémnej nečinnosti okresného súdu v trvaní zhruba 2 rokov a 6 mesiacov nasledovalo v etape konania počnúc 27. májom 2012, keď nadobudlo právoplatnosť a vykonateľnosť osvedčenie o dedičstve opodstatňujúce potenciálnu sukcesiu právneho nástupcu jedného z navrhovateľov, až do 18. decembra 2014, keď okresný súd vyzval tohto právneho nástupcu na vyjadrenie, či vstupuje do konania.

Bezprostredne na to ostal okresný súd opätovne pasívny po dobu zhruba štyroch mesiacov, a to od 29. decembra 2014, keď právny nástupca reagovala na predmetnú výzvu, do 27. mája 2015, keď okresný súd rozhodol o poplatkovej povinnosti navrhovateľov.

Napokon bolo ústavným súdom zistené ešte jedno obdobie krátkodobej nečinnosti okresného súdu v rozsahu zhruba štyroch mesiacov, od februára 2016, keď okresný súd doručoval rozhodnutie nadriadeného súdu účastníkom konania, do 7. júla 2016, keď bola navrhovateľovi v druhom rade adresovaná výzva na vyjadrenie (či sa stotožňuje s návrhom na zmenu pôvodného návrhu).

Okrem uvedených období neodôvodnenej nečinnosti okresného súdu zaznamenal ústavný súd aj ďalšie nedostatky v plynulosti postupu okresného súdu, konkrétne jeho nesústredenú a neefektívnu činnosť, keď bolo zo strany nadriadeného súdu zrušené jeho uznesenie o čiastočnom oslobodení navrhovateľov od súdnych poplatkov s vrátením veci na nové prejednanie a rozhodnutie.

K obrane okresného súdu o nedostatočnom personálnom obsadení súdu a s tým súvisiacou jeho neprimeranou zaťaženosťou, predstavujúcou podľa okresného súdu objektívne okolnosti majúce negatívny dopad na plynulosť konania vo veci sťažovateľky, ústavný súd poukazuje na svoju ustálenú judikatúru, podľa ktorej v súlade s medzinárodným štandardom uplatňovania dohovoru platí, že personálne problémy justičného systému nezbavujú štát zodpovednosti za zbytočné prieťahy v súdnom konaní (III. ÚS 17/02). Námietka personálnych komplikácií nemá povahu okolnosti, ktorá by vylučovala alebo znižovala zodpovednosť súdu za rozhodnutie vo veci občana, ktorý sa naň obrátil.

Ústavný súd konštatuje, že rozhodujúcim faktorom, ktorý mal negatívny dopad na súvislý priebeh posudzovaného konania, bol postup okresného súdu a zbytočné prieťahy, ktorých sa dopustil jednak v dôsledku zistených období nečinnosti, ale aj v dôsledku svojho neefektívneho a nesústredeného postupu.

Z petitu podanej sťažnosti vyplýva, že sťažovateľka žiadala ústavný súd aj o vyslovenie porušenia práva na prejednanie veci v primeranej lehote zaručeného v čl. 6 ods. 1 dohovoru v predmetnom konaní pred okresným súdom.

Ústavný súd si už pri výklade základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov garantovaného v čl. 48 ods. 2 ústavy osvojil judikatúru Európskeho súdu pre ľudské práva k čl. 6 ods. 1 dohovoru, pokiaľ ide o právo na prejednanie veci v primeranej lehote, z tohto dôvodu v obsahu týchto práv nemožno vidieť zásadnú odlišnosť (napr. II. ÚS 55/98, III. ÚS 109/07).

Ústavný súd tak dospel k záveru, že základné právo sťažovateľky na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy a právo na prejednanie jej záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru porušené boli (bod 1 výroku nálezu).

Podľa čl. 127 ods. 2 ústavy ak porušenie práv alebo slobôd vzniklo nečinnosťou, ústavný súd môže prikázať, aby ten, kto tieto práva alebo slobody porušil, vo veci konal.

Vychádzajúc z toho, že ústavný súd konštatoval porušenie základného práva sťažovateľky zaručeného čl. 48 ods. 2 ústavy a jej práva zaručeného čl. 6 ods. 1 dohovoru, ako aj zo skutočnosti, že posudzované konanie nebolo v čase rozhodovania ústavného súdu ukončené, bolo potrebné prikázať okresnému súdu v konaní vedenom pod sp. zn. 2 C 43/2008 konať bez zbytočných prietáhov (bod 2 výroku nálezu).

Vo vzťahu k námietke porušenia základného práva na súdnu ochranu zaručeného čl. 46 ods. 1 ústavy ústavný súd konštatuje, že nedostatky v postupe okresného súdu, ktoré boli kvalifikované ako zbytočné prietahy v konaní, nevykazujú tak extrémnu pasivitu konajúceho súdu, že by ju bolo možné považovať de facto za odmietnutie spravodlivosti pre sťažovateľku, teda za zásah do jej základného práva podľa čl. 46 ods. 1 ústavy.

Z uvedeného dôvodu tejto časti sťažnosti sťažovateľky ústavný súd nevyhovel (bod 5 výroku nálezu).

III.

Podľa čl. 127 ods. 3 ústavy môže ústavný súd svojím rozhodnutím, ktorým vyhovie sťažnosti, priznať tomu, koho práva podľa odseku 1 citovaného článku ústavy boli porušené, primerané finančné zadosťučinenie.

Žiadosť o priznanie primeraného finančného zadosťučinenia odôvodnila sťažovateľka neprimeranou dĺžkou posudzovaného konania spôsobenou obdobiami nečinnosti okresného súdu. Vychádzajúc z týchto skutočností považovala sťažovateľka za primeranú výšku finančného zadosťučinenia sumu 10 000 €.

Pri určení primeraného finančného zadosťučinenia ústavný súd vychádzal zo zásad spravodlivosti aplikovaných Európskym súdom pre ľudské práva, ktorý spravodlivé finančné zadosťučinenie podľa čl. 41 dohovoru priznáva so zreteľom na konkrétne okolnosti prípadu.

Vzhľadom na doterajšiu dĺžku posudzovaného konania, ako aj na neodôvodnenú nečinnosť súdu v celkovom trvaní viac ako štyroch rokov, berúc do úvahy správanie sťažovateľky a všetky okolnosti daného prípadu, považoval ústavný súd za primerané priznať sťažovateľke finančné zadosťučinenie v sume 3 000 €, tak ako to je uvedené v bode 3 výroku nálezu.

Sťažovateľka prostredníctvom svojho právneho zástupcu žiadala priznať náhradu trov konania pred ústavným súdom, ktorú vyčíslila sumou 355,73 €.

Pri určení výšky náhrady trov bolo treba vychádzať z priemernej mesačnej mzdy zamestnanca hospodárstva Slovenskej republiky za prvý polrok roku 2014, ktorá predstavovala sumu 839 €.

Úhradu priznal ústavný súd za dva úkony právnej služby vykonané v roku 2015 (prevzatie a príprava zastúpenia a tiež podanie sťažnosti) v súlade s § 1 ods. 3, § 9, § 11 ods. 3 a § 14 ods. 1 písm. a) a b) vyhlášky Ministerstva spravodlivosti Slovenskej republiky č. 655/2004 Z. z. o odmenách a náhradách advokátov za poskytovanie právnych služieb v znení neskorších predpisov. Vychádzajúc z toho za jeden úkon právnej služby vykonaný

v roku 2015 patrí odmena v sume 139,83, k tomu tiež režijný paušál v sume 8,39 €. Ústavný súd priznal sťažovateľke, ktorá je platcom DPH, náhradu trov konania za dva úkony právnych služieb vykonaných v roku 2015. Za tieto dva úkony právnej služby predstavuje celková priznaná odmena vrátane režijného paušálu sumu 355,73 €.

Ústavný súd tak priznal sťažovateľke náhradu trov konania v celkovej ňou požadovanej výške 355,73 € (bod 4 výroku nálezu).

Priznanú náhradu trov právneho zastúpenia je okresný súd povinný zaplatiť na účet právnej zástupkyne sťažovateľky (§ 31a zákona o ústavnom súde v spojení s § 263 ods. 1 Civilného sporového poriadku).

Vzhľadom na znenie čl. 133 ústavy toto rozhodnutie nadobúda právoplatnosť dňom jeho doručenia účastníkom konania.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 13. septembra 2016